

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

ภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพของผู้นำท้องถิ่นในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

Leadership and Peacebuilding Skills of Local Leaders
in Northeastern Thailandธีร์ลดา ธีรวัชรเศรษฐ์^{1*}Theelada Theerawatcharaset^{1*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

Corresponding Author*:

1. ธีร์ลดา ธีรวัชรเศรษฐ์

สถาบันราชภัฏภาคย์

1. Theelada Theerawatcharaset

Rajapark Institute, Thailand

Email: theelada.trw023@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำ; ทักษะ; การสร้างสันติภาพ; ผู้นำท้องถิ่น; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

Keywords:

Leadership; Skills; Peacebuilding; Local leader; Northeastern Thailand

Article history:

Received: 16/10/2023

Revised: 28/11/2023

Accepted: 5/12/2023

Available online: 07/12/2023

How to Cite:

Theerawatcharaset, T. (2023). Leadership and Peacebuilding Skills of Local Leaders in Northeastern Thailand. *Journal of Dhamma for Life*, 29(4), 142-156.

ABSTRACT

This research aims to address three key objectives: 1) To examine social factors and leadership in relation to peacebuilding skills, 2) To investigate demographic variations impacting leadership and peacebuilding skills, and 3) To explore strategies for enhancing leadership and peacebuilding skills. The study employs a quantitative research approach, utilizing a sample group of 400 individuals in Northeastern Thailand. The research instrument is a meticulously designed questionnaire, crafted through a comprehensive review of documents, theories, and relevant literature. This questionnaire is tailored to align with the conceptual framework, covering source and dependent variables corresponding to the study's content and objectives.

The findings indicate that, across all four aspects of social factors, the average weight is 3.06 with a standard deviation (S.D.) of 0.89, signifying a moderate level. Notably, factors related to acceptance, environmental considerations, and support emerge as the top three with the highest mean factor weights (3.09, 3.07, and 3.04, respectively), suggesting a level of significance at the moderate range (S.D. values of 0.84, 0.99, and 0.94). In terms of leadership factors, the average weight is 3.07 with an S.D. Emotional and skill factors dominate with mean values of 3.12 and 3.09, signifying high and moderate levels, respectively (S.D. values of 0.85 and 0.84). On the contrary, attitude factors show the lowest average weight (2.99) with an S.D. value of 0.90, placing it at a moderate level. For peacebuilding skills across five aspects, the average weight is 3.07 with an S.D. Learning skills lead with a mean weight of 3.11 and an S.D. value of 0.95, indicating a high level. Development follows with an average weight of 3.08 and an S.D. value of 0.91, classified as a moderate level. The remaining aspects - adjustment, speaking, and performance - all exhibit moderate average weights and S.D. values, ranging from 3.05 to 3.07 and 0.88 to 0.92, respectively. This research provides valuable insights into the nuanced relationships between social factors, leadership, and peacebuilding skills, offering a foundation for future interventions and development strategies in this context.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม และด้านความเป็นผู้นำ ของภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ของประชาชน ที่มีผลต่อภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ และ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ได้แก่ ประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยนำตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ทางสถิติไปสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 3.06 ค่า S.D. เท่ากับ 0.89 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยการยอมรับ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยการสนับสนุน เป็นปัจจัยที่มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.09, 3.07 และ 3.04 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.84, 0.99 และ 0.94 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยการปฏิบัติงาน มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.02 ค่า S.D. เท่ากับ 0.79 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยเฉลี่ยด้านความเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.86 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยอารมณ์ และปัจจัยทักษะ เป็นปัจจัยที่มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และ 3.09 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.85 และ 0.84 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยทัศนคติ มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 2.99 ค่า S.D. เท่ากับ 0.90 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีผู้นำนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การเรียนรู้ มีผู้นำนักเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.11 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.95 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การพัฒนา มีผู้นำนักเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.91 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง การปรับตัว มีผู้นำนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.07 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และการพูด มีผู้นำนักเฉลี่ย 3.06 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.88 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพมีผู้นำนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เท่ากับ 3.05 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรทั้งนี้ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า ผู้นำทำอะไรหรือมีวิธีการนำอย่างไรจึงทำให้

ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้วทุ่มเทความสามารถ และพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ผู้นำบางคนนำอย่างไร นอกจากผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่เต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเกลียดชังและพร้อมที่จะร่วมกันขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์กร การมีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้องค์กรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (Change) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในขณะนี้ นิยาม “ผู้นำ” ในด้านต่าง ๆ มีมากมาย หลากหลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับว่าใครจะชอบแบบไหน และแต่ละคนนั้นก็ยังมี Style ของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจะบอกว่าผู้นำแบบไหนดีที่สุดหรือดีกว่ากันนั้นคงไม่สามารถบอกได้แน่ชัด และไม่สมควรที่จะนำมาพูดกันด้วย เพราะผู้นำแต่ละแบบก็มีข้อดี-ข้อเสียที่มีความแตกต่างกันออกไป รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ความเป็นผู้นำก็อาจแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์กร มีความเชื่อว่าผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้ จากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก (Leaders are not born, leaders are made, and they are made by effort and hard work) การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้

ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมาย แต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือ เป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้ด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์กร รวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพโดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่าย นั่นคือ กุญแจในการเอาชนะความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของคนในองค์กร (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฑฒโน, 2561)

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ ผู้นำที่ดีควรมีความรู้ ทักษะที่ดีในทิศทางบวก สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้คอยช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับคามยากลำบาก ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่ควรส่งเสริมสร้างพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารท้องถิ่น การสร้างสันติภาพทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพของผู้นำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย เพื่อที่จะหาสาเหตุ วิธีปรับปรุงแก้ไข และสามารถหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพนำไปพัฒนาแก้ไขได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม และด้านความเป็นผู้นำ ของภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ของประชาชน ที่มีผลต่อภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

3. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นหน้าที่หนึ่งของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์และขึ้นอยู่กับการบริหารงาน ข้อดีของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือ ผู้นำและผู้ตามมีปฏิสัมพันธ์กันก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงสภาพทั้ง สองฝ่ายเปลี่ยนผู้ตามไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำแบบจริยธรรม กล่าวคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะตระหนักถึง ความต้องการของผู้ตามและจะกระตุ้นตามให้เกิดความสำนึกและยกระดับ ความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขั้นความต้องการของ Maslow และทำให้ผู้ตามเกิดจิตสำนึกของ อุดมการณ์ยึดถือค่านิยมเชิงจริยธรรม เช่น อีสรภาพ ความยุติธรรม ความเสมอภาค สันติภาพและสิทธิมนุษยชน (วีระยุทธ สายบุญ, 2563)

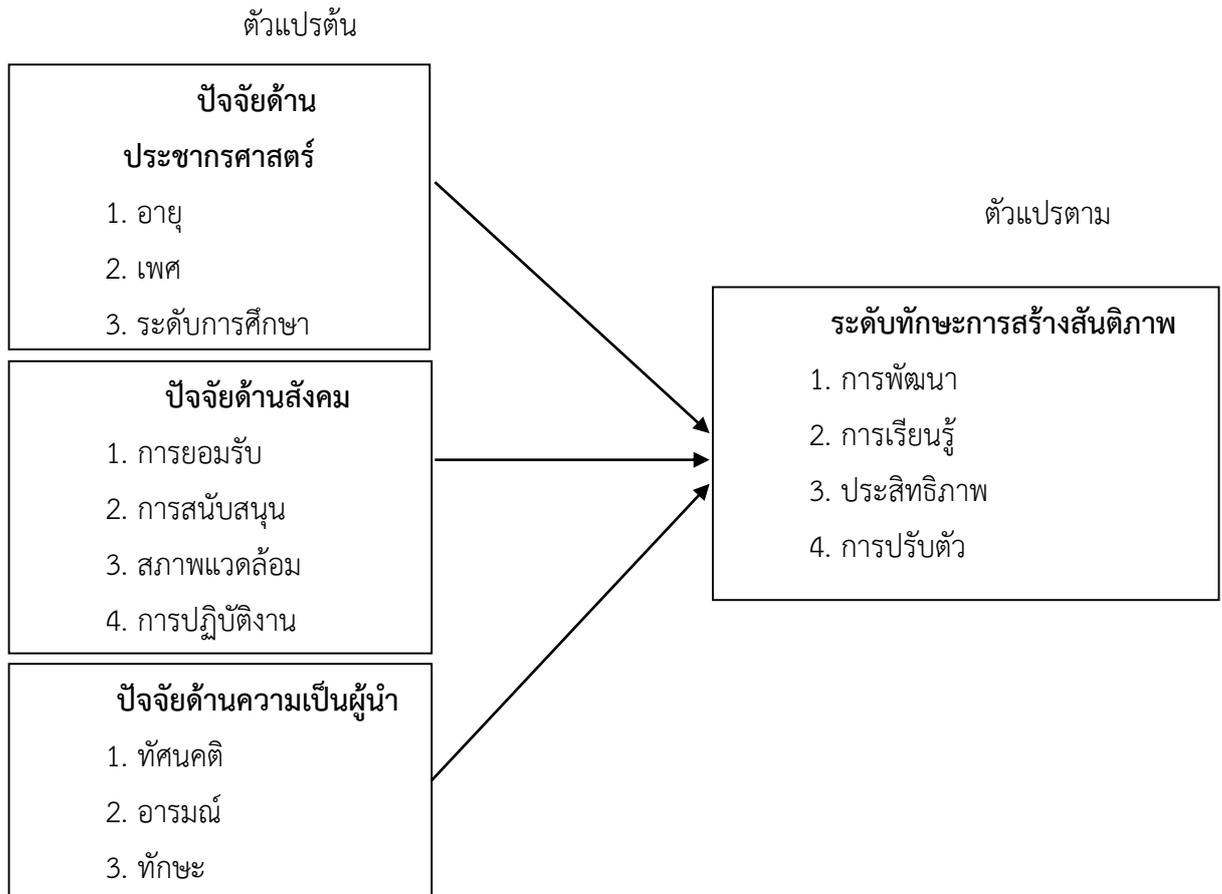
สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและ สังคมทำให้ค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณีเปลี่ยนแปลงไป สถาบันทางสังคมอันดับแรกที่มีมนุษย์แต่ละคนจะมี ประสบการณ์ตรงตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตที่ต่างมีความแตกต่างกันมีวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วก่อให้เกิดการตัดสินใจและบทบาทหน้าที่ที่ดีสู่สังคมขนาดใหญ่ใน ระดับประเทศได้ (ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์, 2565)

ทักษะความเป็นผู้นำ (Leadership Skills) มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้นำแห่ง อนาคต ในยุคแห่ง การเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญ กับการแข่งขันที่รุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้ แนวทางการ เพิ่มทักษะของผู้นำ ย่อมมีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับ ลักษณะของผู้นำ แต่ละบุคคล การพัฒนาองค์กร จะเป็นไปตามกลไกและกระบวนการบริหารได้ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ “ผู้นำ”(Leader) เมื่อผู้นำเป็น ปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการ พัฒนาองค์กร และเป็น มั่นสมอง ในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลในองค์กร ซึ่งผู้นำที่แท้จริงแห่งอนาคตนั้น ไม่ใช่มีแค่องค์ประกอบข้างต้นเท่านั้น แต่ต้องขึ้นมิตักษะความเป็น ผู้นำแห่ง อนาคต ที่หลากหลาย ที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรรวม จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำแห่ง อนาคตควรเรียนรู้ทักษะที่สำคัญๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาท หน้าที่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็วแห่งโลกยุคใหม่ (พัสกร อุ่นกาศ, 2565)

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร มนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม จึงเป็น ธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน มีการทำงานและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบตามบทบาท ของแต่ละคน แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ปัญหาทางสังคมและการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมส่งผลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและ

ทางจิตใจ เกิดการเอาเปรียบกันทางสังคม มีการแบ่งชนชั้นและการแบ่งแยกทางสังคมอย่างรุนแรง การแบ่งฝักฝ่าย และเกิดความไม่ลงรอยกันทางความคิดไม่สามารถที่จะประสานรอยร้าวที่เกิดจากความไม่เข้าใจร่วมกันให้เป็นเอกภาพได้ ปัญหาเหล่านี้ลุกลามไปสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แม้กระทั่งศาสนา จนเกิดขบวนการที่นำปัญหาต่างๆ เหล่านี้ไปสู่อำนาจทางการเมืองและการแบ่งแยกทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (ธรรมาภิบาล ยุคตานนท์, 2562)

ปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ผู้คนในสังคมทั้งเด็กและผู้ใหญ่สามารถที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น แต่เนื่องด้วยปัจจุบันทั่วโลกกำลังเผชิญกับสถานการณ์การแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 จึงทำให้การเว้นระยะห่างทางสังคมถูกนำมาเป็นข้อกำหนดที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมของผู้คนในหลายประเภท (ธรรมาภิบาล ยุคตานนท์, 2565) ปัจจุบันผู้นำทุกระดับ ทุกองค์กร ทุกภาคส่วน ต่างมีบทบาทของการเป็นผู้นำหรือมีภาวะผู้นำทั้งสิ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาคที่เด่นชัดมากขึ้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายและการปรับตัวขององค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้นำที่มีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อทุกองค์กร ที่จะนำประเทศให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันในระดับสังคมโลกได้ซึ่งการบริหารองค์กรในยุคที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน ผู้นำองค์กรเปรียบเสมือนแม่ทัพที่ต้องวางยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในฐานะผู้นำองค์กรจะต้องเตรียมพร้อมตนเองในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในปัจจุบันมีขนาดและประชากรถึง 1 ใน 3 ของประเทศมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองของประเทศไทยเป็นอย่างมากด้วยจำนวนเขตการปกครองและจำนวนประชากร ทำให้ผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาพื้นที่ท้องถิ่น เพราะเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือ มีความรู้ ประสบการณ์ดีกว่าชาวบ้าน มีฐานะเศรษฐกิจและสังคมดีกว่ามีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอกมากกว่า เป็นผู้นำด้านความรู้และวิธีการใหม่ไปปฏิบัติก่อนผู้อื่น ผู้นำจึงเป็นตัวเชื่อมที่กระหว่างชาวบ้านกับนักพัฒนาทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการดำเนินงานพัฒนาชุมชนระดับ ตำบลหมู่บ้านนั้น ซึ่งผู้นำท้องถิ่นต้องแสดงบทบาทร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้เกิดขึ้น บทบาท หน้าที่ดังกล่าวนี้ นับตั้งแต่การเป็นผู้ริเริ่มสิ่งใหม่ การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ประสานความช่วยเหลือเป็นแกนนำในการพัฒนา เป็นผู้ร่วมคิดวางแผน แก้ไขปัญหา ดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ตลอดทั้งติดตามประเมินผลความก้าวหน้าของการพัฒนาด้วย (นเรนทร์ฤทธิ์ ไตรภูมิพิทักษ์, 2564) จากการทบทวนวรรณกรรมได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์สรุปให้เห็นถึงภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพของผู้นำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย จำนวน 21,781,418 คน (สสข สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) กลุ่มตัวอย่างในการทำแบบสอบถามในครั้งนี้ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก มีความแตกต่างกันระหว่างหน่วยสุ่มที่สามารถจำแนกออกเป็นชั้นภูมิ (Stratum) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความครบถ้วน

ครอบคลุมและคำนวณหาจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย จำนวน 400 คน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

3. เครื่องมือในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นคำถามเลือกตอบ 1 ข้อ จากตัวเลือกหลายข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา และ 4) อาชีพ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย 1) การยอมรับ 2) การสนับสนุน 3) สภาพแวดล้อม และ 4) การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย 1) ทักษะ 2) อารมณ์ และ 3) ทักษะ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะการสร้างสันติภาพ ประกอบด้วย 1) การพัฒนา 2) การเรียนรู้ 3) ประสิทธิภาพ 4) การปรับตัว และ 5) การพูด

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง แจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ร่วมกับด้านความเป็นผู้นำที่จำเป็นต่อภาวะผู้นำ และทักษะการสร้างสันติภาพ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย โดยการลงรหัสข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดเพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ หลังจากนั้นจึงใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติทั้งเชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์น้ำหนักของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ศึกษา และใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย จำนวน 400 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 206 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.5 และ เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 26-40 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.75 รองลงมาผู้มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 ผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 และผู้มีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และส่วนใหญ่ทำอาชีพทั่วไป จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 รองลงมาเป็นราชการ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.25 และยังไม่ทำงาน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ตามลำดับ

2. สรุประดับค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ศึกษา

2.1 ปัจจัยด้านสังคม

ตารางที่ 1 ภาพรวมของปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคม	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การยอมรับ	3.09	0.84	ปานกลาง
การสนับสนุน	3.04	0.94	ปานกลาง
สภาพแวดล้อม	3.07	0.99	ปานกลาง
การปฏิบัติงาน	3.02	0.79	ปานกลาง
ภาพรวม	3.06	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 3.06 ค่า S.D. เท่ากับ 0.89 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยการยอมรับ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยการสนับสนุน เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.09, 3.07 และ 3.04 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.84, 0.99 และ 0.94 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยการปฏิบัติงาน มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.02 ค่า S.D. เท่ากับ 0.79 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ

ตารางที่ 2 ภาพรวมของปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ

ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ	\bar{x}	S.D.	แปรผล
ทัศนคติ	2.99	0.90	ปานกลาง
อารมณ์	3.12	0.85	มาก
ทักษะ	3.09	0.84	ปานกลาง
ภาพรวม	3.07	0.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านความเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.86 แปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยอารมณ์ และปัจจัยทักษะ เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และ 3.09 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.85 และ 0.84 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยทัศนคติ มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 2.99 ค่า S.D. เท่ากับ 0.90 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ระดับทักษะการสร้างสันติภาพ

ตารางที่ 3 ภาพรวมของระดับทักษะการสร้างสันติภาพ

ทักษะการสร้างสันติภาพ	\bar{x}	S.D.	แปรผล
การพัฒนา	3.08	0.91	ปานกลาง
การเรียนรู้	3.11	0.95	มาก
ประสิทธิภาพ	3.05	0.92	ปานกลาง
การปรับตัว	3.07	0.92	ปานกลาง
การพูด	3.06	0.88	ปานกลาง
ภาพรวม	3.07	0.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การเรียนรู้ มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.11 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.95 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การพัฒนา มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.91 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง การปรับตัว มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.07 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และการพูด มีน้ำหนักเฉลี่ย 3.06 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.88 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพมีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เท่ากับ 3.05 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 สรุปเมทริกซ์ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	ระดับทักษะการสร้างสันติภาพ
1.1 เพศ	ไม่มีความแตกต่าง
1.2 อายุ	ไม่มีความแตกต่าง
1.3 ระดับการศึกษา	แตกต่าง
1.4 อาชีพ	ไม่มีความแตกต่าง

จากตารางที่ 4 สรุปได้ว่า มีเพียงปัจจัยด้านระดับการศึกษาเท่านั้น ที่มีระดับเฉลี่ยของทักษะการสร้างสันติภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. สรุปผลการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม และด้านความเป็นผู้นำ ของภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

จากผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. น้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 3.06 ค่า S.D. เท่ากับ 0.89 แปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยการยอมรับ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยการสนับสนุน เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.09, 3.07 และ 3.04 ทั้งหมดแปลผลได้ว่าอยู่ในระดับและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.84, 0.99 และ 0.94 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยการปฏิบัติงาน มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 3.02 ค่า S.D. เท่ากับ 0.79 ซึ่งแปลผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

2. น้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านความเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.86 แปลผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยอารมณ์ และปัจจัยทักษะ เป็นปัจจัยที่มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับ

แรก โดยมีค่าระดับเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และ 3.09 ทั้งหมดแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง มีค่า S.D. เท่ากับ 0.85 และ 0.84 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยทัศนคติ มีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 2.99 ค่า S.D. เท่ากับ 0.90 ซึ่งแปรผลได้ว่า อยู่ในระดับปานกลาง

3. ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน เท่ากับ 3.07 ค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การเรียนรู้ มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 3.11 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.95 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การพัฒนา มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.08 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.91 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง การปรับตัว มีน้ำหนักเฉลี่ย เท่ากับ 3.07 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง และการพูด มีน้ำหนักเฉลี่ย 3.06 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.88 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนประสิทธิภาพมีน้ำหนักเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เท่ากับ 3.05 มีค่า S.D. เท่ากับ 0.92 ซึ่งแปรผลได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ของประชาชน ที่มีผลต่อภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทยด้านใด ที่มีระดับทักษะการสร้างสันติภาพ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 1 ด้าน คือ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ และอาชีพ ล้วนแล้วแต่มีระดับทักษะการสร้างสันติภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

1. ปัจจัยด้านสังคม จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลกระทบต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านการยอมรับ โดยมีค่า $t = 2.088$ หมายความว่า การยอมรับมีผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพในทางบวก และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 2.088 หน่วย

1.2 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน โดยมีค่า $t = 1.764$ หมายความว่า การปฏิบัติงานมีผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพในทางบวก และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 1.764 หน่วย

2. ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทักษะการสร้างสันติภาพ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยด้านทัศนคติ โดยมีค่า $t = 2.045$ หมายความว่า ทัศนคติมีผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพ และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 2.045 หน่วย

2.2 ปัจจัยด้านอารมณ์ โดยมีค่า $t = 2.955$ หมายความว่า อารมณ์มีผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพ และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 2.955 หน่วย

2.3 ปัจจัยด้านทักษะ โดยมีค่า $t = 2.256$ หมายความว่า ทักษะมีผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพ และมีขนาดของอิทธิพลต่อกันเท่ากับ 2.256 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม และด้านความเป็นผู้นำ ของภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

1. ผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 4 ด้าน โดยปัจจัยการยอมรับ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยการสนับสนุน เป็นปัจจัยที่มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยการปฏิบัติงาน มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทพปริยัติเมธี ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย โดยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธนั้นมีลักษณะอยู่ 3 อย่าง คือ 1) คุณลักษณะภายนอก คือ มีรูปร่างสง่างาม น่าเคารพศรัทธาเลื่อมใส ตลอดจนมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพที่ดีและมีความเพียร 2) คุณลักษณะภายใน คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี 3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือมีความเชื่อมั่นมีความเชื่อฟังอย่างจริงใจ ภาวะของผู้นำเชิงพุทธที่จะสามารถจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยได้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการนำหลักธรรมมาใช้ในการปกครองตน ปกครองคน และปกครองงาน โดยมีหลักธรรมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรนั้น โดยหลักการสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมซึ่งเป็นหลักคิดหลักธรรมในการทำงานร่วมกันในองค์กร และอยู่ร่วมกันในสังคม

2. ผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยด้านความเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้าน โดยปัจจัยอารมณ์ และปัจจัยทักษะ เป็นปัจจัยที่มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ในขณะที่เดียวกัน ปัจจัยทัศนคติ มีผู้นำนักปัจจัยเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการสร้างสันติสุขในชุมชน พบว่า คุณลักษณะของผู้นำสันติภาพท้องถิ่นที่ชุมชนพึงประสงค์ พบว่า ต้องมีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านจิตภาพ 2) ด้านกายภาพ 3) ด้านสังคมภาพ 4) ด้านปัญญาภาพ คือ ด้านจิตภาพ ต้องเคารพความใน ความแตกต่าง มีทัศนคติด้านสันติวิธี มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเสียสละ จิตอาสา มีจิตหนักแน่นมั่นคง ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง และสุดท้ายต้องมีความเมตตากรุณา ด้านกายภาพ ต้องมีศีลธรรม คุณธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม ด้านสังคมภาพ ต้องใส่ใจช่วยเหลือ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และ ด้านปัญญาภาพ พัฒนาเรียนรู้อยู่เสมอ สื่อสาร เป็น รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขปัญหาได้ มีส่วนร่วม พร้อมรับฟังความเห็น ความเป็นนักวิศวะกรสันติภาพท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่สร้างสันติสุขให้กับชุมชน เป็นผู้ประสาน สร้างความเปลี่ยนแปลง เน้นการมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่แบ่งแยกด้านเชื้อชาติศาสนา เป็นคนที่มีบทบาทสนับสนุนส่งเสริมบ้าน วัด โรงเรียนให้มาทำกิจกรรมหรือสร้างความสามัคคีร่วมกัน

3. ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีผู้นำนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน โดยการเรียนรู้ มีผู้นำนักเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การพัฒนา การปรับตัว และการพูด ส่วนประสิทธิภาพมีผู้นำนักเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร ปานสวัสดิ์ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำชุมชนเพื่อสันติภาพ พบว่า ควรให้ความสำคัญในแง่ของความรู้ (Knowledge) เป็นอันดับแรก และความรู้ตามความหมายนี้คือ ความรู้ทางปัญญา (Knowledge Wisdom) โดยปัญญาเป็นศูนย์กลางของสุขภาวะ 4 ด้าน กล่าวคือ ถ้าปราศจากปัญญาแล้วสภาวะ

ทางกาย ทางจิตใจ อารมณ์และทางสังคมย่อมดีไม่ได้ ดังนั้นการพัฒนาปัญญาจึงต้องเริ่มจากทางกายภาพ หรือ พฤติภาพที่เป็นภายนอกก่อน เปรียบได้กับการมีศีลคือมีระเบียบวินัยข้อประพฤติที่ดีในการกระทำ การดำเนินชีวิต และขั้นต่อไปจะเป็นการพัฒนาภายในคือ จิตใจหรือจิตภาพ แล้วจึงนำไปสู่การพัฒนาปัญญาที่เรียกว่า “การเกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์” ด้วยการพัฒนาทั้ง 4 ด้านรวมกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ของประชาชน ที่มีผลต่อภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทยด้านใด ที่มีระดับทักษะการสร้างสันติภาพ แตกต่างกัน คือ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ และอาชีพ ล้วนแล้วแต่มีระดับทักษะการสร้างสันติภาพไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาณิสรา ตรัสศรี ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา ประเภทบุคคล และหน่วยงานที่สังกัด โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ

1. ปัจจัยด้านสังคม ที่ส่งผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการยอมรับ และปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน
2. ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ ที่ส่งผลต่อระดับทักษะการสร้างสันติภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านอารมณ์ และปัจจัยด้านทักษะ

ควรเกิดการพัฒนาในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคมเรื่องของการยอมรับ การจะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพได้ประชาชนจะต้องเกิดการยอมรับในศักยภาพของผู้นำที่จะเข้ามาดูแลตน แล้วการสนับสนุนจากประชาชนก็จะตามมา ผู้นำควรมีการปฏิบัติงานที่ซื่อตรงมีความตั้งใจที่จะทำเพื่อประชาชนได้อย่างแท้จริงซึ่งในปัจจุบันอาจจะมีบางส่วนที่ยังมีประสิทธิภาพไม่เท่าที่ควรต้องมีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป สภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันก็เป็นสิ่งสำคัญควรมีการปรับปรุงพัฒนาให้สภาพแวดล้อมดีขึ้นเพื่อการสร้างสันติภาพจะเป็นไปได้ โดยง่ายชีวิตประจำวันก็จะเกิดสันติสุข สิ่งสำคัญของการเป็นผู้นำที่ดีมีคุณภาพคือเรื่องของ ทัศนคติ อารมณ์ และทักษะ ผู้นำควรมีทัศนคติที่ดีไปในทิศทางบวก สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งในปัจจุบันอาจจะมีบางส่วนที่ยังมีข้อบกพร่องทางด้านนี้ คำพูดก็เป็นสิ่งสำคัญก่อนจะพูดอะไรควรมีการคิดไตร่ตรองที่ดี เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รับสารที่มีประโยชน์ ส่วนทักษะผู้ควรมีความรู้ ความสามารถในการนำพาชุมชนพัฒนาก้าวไปข้างหน้าเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด

สรุป

ผลการวิจัยนี้มีการสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 วัตถุประสงค์ดังนี้ วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาปัจจัยด้านสังคมและด้านความเป็นผู้นำต่อทักษะการสร้างสันติภาพ พบว่า ปัจจัยด้านสังคมมีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านสังคมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย = 3.06) ปัจจัยการยอมรับ ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยการสนับสนุนมีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09, 3.07, และ 3.04 ตามลำดับ ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำมีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยด้านความเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย = 3.07) ปัจจัยอารมณ์ และปัจจัยทักษะมีน้ำหนักปัจจัยเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.12 และ 3.09 ตามลำดับ ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีน้ำหนักเฉลี่ยทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย = 3.07) ด้านการเรียนรู้มีน้ำหนักเฉลี่ยสูงที่สุด (เฉลี่ย = 3.11) วัตถุประสงค์ที่ 2: ศึกษาความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์ของประชาชน พบว่า ประชากรศาสตร์ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการแตกต่างกันในด้านการศึกษา ($p < 0.05$) ทำให้ระดับทักษะการสร้างสันติภาพมีความแตกต่างกันวัตถุประสงค์ที่ 3: ศึกษาหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพ ปัจจัยด้านสังคมมีปัจจัยการยอมรับ และปัจจัยการปฏิบัติงานมีผลต่อทักษะการสร้างสันติภาพในทางบวก ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำมีปัจจัยทัศนคติ, ปัจจัยอารมณ์, และ ปัจจัยทักษะมีผลต่อทักษะการสร้างสันติภาพในทางบวก ด้านทักษะการสร้างสันติภาพมีผลการเรียนรู้มีอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการวิจัยนี้สรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม, ความเป็นผู้นำ, และทักษะการสร้างสันติภาพในทางบวก โดยเน้นทั้งปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านความเป็นผู้นำที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการสร้างสันติภาพของบุคลากรผู้นำในที่ทำงาน.

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้นำท้องถิ่นให้มีความรู้ด้านภาวะผู้นำที่ดี และเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดในท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐส่วนกลาง เพื่อช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำและทักษะการสร้างสันติภาพ ที่สามารถพัฒนาต่อยอดแก่ผู้นำท้องถิ่นรุ่นใหม่ต่อไป
- 2) การบริหารจัดการพัฒนาในส่วนของหน่วยงานท้องถิ่น ควรเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้นำท้องถิ่น มุ่งเน้นให้มีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสม ให้สอดคล้องต่อบริบทของท้องถิ่นเพื่อการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ควรมีการประเมินวัดผลความรู้ด้านภาวะผู้นำ และทักษะในการสร้างสันติภาพของผู้นำชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาซึ่งแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

2) ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้ ทักษะ ทั้งการศึกษา และอบรมให้แก่ผู้นำชุมชนเพื่อให้มีองค์ความรู้ และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาในครั้งถัดไป ผู้ที่สนใจศึกษาควรประยุกต์ใช้การเก็บข้อมูลที่ลงลึกถึงรายละเอียดทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างครอบคลุม จากการทำแบบสอบถาม และลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับส่วนท้องถิ่นโดยตรง เพื่อเสริมสร้างเป็นข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาภาวะผู้นำกับทักษะการสร้างสันติภาพของผู้นำท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระถนิต วฑฒโน. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ). 527-538.
- ธรรมาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). *กระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทโดยพุทธสันติวิธีของศาลเยาวชน และครอบครัวกลาง*. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธรรมาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2562). พุทธจริยศาสตร์: ทางเลือกของการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ). 46-63.
- ธรรมาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ของเชื้อไวรัส COVID-19. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(3). 509-522.
- นเรนทร์ฤทธิ์ ไตรภูมิพิทักษ์. (2564). บทบาทผู้นำท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในยุคการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร. วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 1(2). 41-48.
- พัสกร อุณาภ. (2565). ทักษะความเป็นผู้นำแห่งอนาคต. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2). 455-466.
- วีระยุทธ สายบุญ. (2563). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สสช สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ*. สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.